

2025-03-31

Brottsofferjouren Sverige

Hammarby fabriksväg 25, 6 tr

120 30 Stockholm

info@brottsofferjouren.sewww.brottsofferjouren.se**Växel:** 08-644 88 00**Brottsofferstöd:** 116 006

Betänkande SOU 2024:93 Effektivare verktyg för att bekämpa brott av unga lagöverträdare

Brottsofferjouren Sverige (BOJ) lämnar följande synpunkter på rubricerade utredning utan att ha haft möjlighet till en djupare analys av innehållet.

Som vi ofta haft anledning att understryka befinner vi oss alla – mer eller mindre – i gängkriminalitetens skugga. Allra värst drabbade och utsatta är de som i egenskap av direkta brottsoffer - eller anhöriga till dem - befinner sig i centrum av synnerligen allvarliga brottsliga angrepp som mord och hänsynslösa sprängattentat. Men även alla andra som lever och verkar i Sverige påverkas negativt av de kriminella gängens härjningar.

Det är mot denna bakgrund BOJ valt uttrycket ”I gängkriminalitetens skugga” för att känneteckna hur livet ofta ter sig för väldigt många människor idag. Anhöriga till direkt drabbade av våldsdåden brukar också nämna att det livslånga lidandet efter förlust av livet efter mord normalt är detsamma oavsett åldern på gärningspersonen. BOJ nämner detta eftersom det i sammanhang med viktiga begrepp som brottsofferperspektiv och samhällsskydd finns anledning för BOJ – i likhet med vad utredningen gjort - att även i hög grad beakta barnkonventionen och barnrättsperspektivet. Särskilt viktigt att framhålla är att barn som utförare av mord eller sprängattentat oftast inte är enbart gärningspersoner utan också själva är att betrakta som brottsoffer. Den vuxne i ett kriminellt gäng som förmår barnen till ett allvarligt brott är alltid att anse som den huvudansvarige som också begår ett straffvärdehöjande brott genom att engagera ett barn; dessvärre också inte sällan ett barn under straffbarhetsålder. En brottslig gärning kan som bekant begås också av den som inte uppnått nämnda åldern, även om endast skuldfrågan då kan bli föremål för prövning i domstol. När det gäller misstänkta gärningspersoner som ej uppnått straffbarhetsåldern är sk bevistalan vid domstol gällande skuldfrågan från rättssäkerhetssynpunkt särskilt viktig. Åtgärder inom socialtjänsten aktualiseras i stället för straffrättslig påföljd bestämd av allmän domstol.

Rent bevismässigt är det angeläget att synnerligen allvarlig brottslighet får bättre förutsättningar att kunna utredas. När sådana brott inte kan utredas och lagföring omöjliggörs påverkas de brottsutsatta som överlever attentat ofta negativt. Samma effekt uppkommer för anhöriga till mordoffer eller andra allvarliga brott med svårt skadade personer.

De av utredningen föreslagna åtgärderna gällande barn under 15 år ger också bättre ingångsförutsättningar att tidigt komma igång med en starkare förundersökning.

Bör även framhållas att väl genomförda utredningar med adekvata åtgärder när sådana är möjliga också ofta är brottsförebyggande. Argument som ibland förs fram mot denna uppfattning, nämligen att "det alltid finns fler på rad att ta vid när en gärningsperson åker fast" eller liknande uttryck, innebär rimligen att mer långsiktiga och effektiva åtgärder i en mängd hänseenden också i praktiken måste sättas in helt utanför straffrätten vad gäller att motverka nyrekrytering.

Det är mot denna bakgrund BOJ allmänt sett har förståelse för vikten av utredningens förslag att ge de brottsbekämpande myndigheterna bättre förutsättningar att bekämpa brott av unga lagöverträdare.

Utredningar gällande gängkriminalitet är ofta mycket komplicerade och tidskrävande även när inledande delar berör unga lagöverträdare. Tystnadskulturen finns där och kan inverka negativt. Långa häktningstider för barn är alltid påfrestande. Med tanke på gängkriminell allvarlig brottslighet synes en viss förlängningsmöjlighet ändå vara rimlig.

Högsta domstolens nyligen meddelade dom i mål B6596-24 innebär också ett viktigt rättsligt förtydligande gällande omyndiga unga lagöverträdare som begår brott med ett straffvärde motsvarande livstids fängelse. Mot bakgrund av den domen blir det enligt BOJs uppfattning än viktigare att utredningsmässigt kunna få ett så fullödigt underlag som möjligt för att göra en korrekt och likvärdig straffvärdebedömning av varje enskilt fall som det berörda vägledande HD-fallet ger anledning till.

Sven-Erik Alhem
Förbundsordförande
sven-erik.alhem@boj.se

Fredrik Mellqvist
Generalsekreterare
fredrik.mellqvist@boj.se